

заарештований і засланий до Суздальського концтабору (колишнього монастиря) терміном на 3 роки. В лютому 1927 р. було «викрито» всю «Українську антирадянську організацію в Харкові». У заарештованого Строженка Якова було віднайдено листування між Доленком і Морозом.

№ 153

Протокол допиту Михайла Мороза від 16 жовтня 1929 р.

ПРОТОКОЛ¹

1929 г. жовтня м-ца 16 дня ст. уполномоченный *Секретного* Отд. ГПУ УССР *Шерстов* допросив ниженазванного гр. *Мороза* как обвинувачен[ого], который показал:

Будучи предупрежденным о содержании ст. 178 УК УССР, 64 и 167 УПК УССР по существу дела показал:

Народився я в с. Бистрик Конотоп[ської] окр[уги] в 1876 р. До 12 років жив при батьках і вчився в сільській школі. Потім до 1895 р. працював разом з батьком по господарству, в 1895 мене було одружено. 1897-го року мене на сході було обрано на сільського писаря. На роботі я захищав інтереси бідняцького селянства і за це мене двічі було заарештовано, а 1899 року було звільнено за політичну неблагонадійність. Тим часом я готувався на сільського вчителя і в 1900 р., через місцеве вчительство, я влаштувався на посаді регістратора Статист[ичного] Бюра Полтавськ[ого] Губернського земства². Там я працював майже шість років. 1901 року я зв'язався з Полтавським Комітетом «РУ-П'у» і підчас приїзду до свого села розповсюджував там революційну літературу і вів роботу серед селянства. Після 1905 р. мене селяни мого села покликали до себе, обрали на волосне врядування і лютого 1907 р. було обрано кандидатом в земські гласні, а потім — в гласні. В серпні мене було адміністративно вислано за межі Чернігівщини. Я поїхав в Полтаву, але там влаштуватись не вдалось і я поїхав у Київ, де влаштувався в Земській Управі. Там я завідував ріжними відділами. В Київській Управі служив аж до 1919 р., поки земство було скасовано. Політичної роботи в цей час я не вів. Вів громадську роботу по лінії своєї установи, а 1917 р. мене було обрано на Голову комісії по виборам до Всеросійських Установчих Зборів, а потім Головою Всеукраїнської Комісії по виборам до Всеукраїнських Установчих Зборів.

¹ Текст Протоколу написано на спеціальному бланку, віддрукованому в типографський спосіб без дотримання надрукованих запитань на бланку. Під цією датою існує два протоколи допиту, які друкуються нижче.

² Тут і далі наприкінці кожного аркуша особистий підпис М. Мороза.

1919 р. після скасування земств, я перейшов на роботу в Київський Губвиконком — де робив по лінії Статбюра. Там я працював до приходу денікінців. Після приходу денікінців, через два дні, я виїхав з Києва до Боярки. Я працював Т[овари]щем Голови «Южно-Руського Пчеловодного Общества», а потім Головою «Київського Центр[ального] Пасішницького Т[оварист]ва» і Головою «Всеукраїнськ[ого] Пасішницького Союзу». В Боярках я жив з місяць, нічого там не робив, а потім виїхав до Кам'янця. Там в той час був кооператор Стасюк М.М., який постачав для армії УНР харчові продукти. Він запросив мене помагати йому і ми працювали з ним разом до листопаду 1919 р., коли я знову повернувся до Києва. Там в той час була вже Радянська влада. У Києві я знову почав працювати по кооперативній лінії — в Всеукр[аїнському] Пасішницькому Союзі, «Дніпросоюзі», «Кооперативній Пасішницькій артлі» тощо.

З 1917 р. я був головою батьківського Комітету 2-ої української гімназії у Києві. Коли після приходу Радянської влади у гімназії було заборонено викладання Закону Божого — деякі батьки хотіли, аби діти продовжували вивчати його і з цією метою виділили Комісію, до складу якої попав і я, в задачі якої входило клопотати перед владою, аби нам — українцям дали церкву, де б можна було дітей вчити Закону Божому. З владою ми домовились, нам було дано три церкви: Софіївську, Андріївську и Миколаївський Собор. Мене було обрано на голову Парафіяльної Ради Софіївської церкви.

З цього часу і почався на Україні автокефальний рух. Коли у Київ прийшли денікінці — вони розігнали церковні ради, а потім, при Радянській владі, їх знову було повернено. В 1920 р. було організовано ще декілька парафій. Мене в цей час було обрано вже на Голову ВПЦР, яку в той час вже було організовано. Головою ВПЦР я був до 1924 р., в той-же час працював по лінії кооперативної, в тих самих пасішницьких організаціях.

1924 р. мене не було обрано на Голову ВПЦР, я поїхав в Одесу, де був членом Покровської Парахвіяльної Ради, а з початку 1925 р. од церковної роботи одійшов.

В 1925 р. декілька місяців в Одесі працював в «Укрметі», потім у жовтні приїхав до Києва, трохи працював там в Окрстатбюрі і переїхав на початку 1926 р. до Харкова. У Харкові я, через тов. Солодуба, влаштувався на посаді в НКФіні¹, де працював до останнього часу. Політичної роботи, починаючи з 1907 р., не вів.

Протокола мною прочитано; з моїх слів записано вірно: *Мороз*

Допитував: *Шерстов*

*ДАХО, ф. Р-6452, оп. 4, спр. 1384, арк. 6–7 зв.
Оригінал. Рукопис на бланку.*

¹ Тут: Народний Комісаріат Фінансів.